

มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์
Mae Fah Luang Foundation under Royal Patronage

รายงาน

การรับคณะมูลนิธิรากแก้ว ร่วมกับองค์กร
การบริหาร ต.สะเนี่ยน อ.เมือง จ.น่าน
การศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบ

วันที่ 24 - 25 สิงหาคม 2559

โครงการปลูกป่า สร้างคน บนวิถีพอเพียง รักษาต้นน้ำ บรรเทาอุทกภัย

เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2559 รับคณะมูลนิธิรากแก้ว และชาวบ้าน ต.เสนีชน อ.เมือง จ.น่าน เดินทางมาถึงสำนักงานโครงการปลูกป่า สร้างคนบนวิถีพอเพียง บรรเทาอุทกภัย จากนั้นเดินทางไป แวะเข้าห้องน้ำ จากนั้นเดินทางไปดูพื้นที่ต้นแบบที่บ้านบวกหญ้า

นายประสิทธิ์ ใจปิง ทีมงาน อสพ.ในพื้นที่

นายประสิทธิ์ ใจปิง เป็นผู้บรรยายแปลงเกษตรตัวอย่าง และกล่าวว่าโดยรวมแล้วจะปลูกพืชแบบผสมผสาน ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในในพื้นที่ของตนเอง เพื่อทำเป็นตัวอย่างให้กับชาวบ้าน เพราะตนเองเป็นทีม อสพ.ในพื้นที่ เพื่อให้ชาวบ้านได้เห็น ตัวอย่างที่ใกล้ตัวในพื้นที่ของตนเอง และเกิดการทำตาม เช่น พื้นที่นาจำนวน 1 ไร่ พังชุดในปี 59 และเป็นบ้านแรกที่ขุดนาบนภูเขาที่ชาวบ้านเรียกกัน หรือที่เรียกว่านาขั้นบันได โดยรอบแปลงจะปลูกกล้วย ปลูกไผ่หวด ปลูกพืชที่กินได้ แบบผสมผสานกันไป นอกจากพื้นที่นาแล้ว บริเวณสวนยังมีการเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่พื้นเมือง หมูพื้นเมือง

นางสาวสุนิสา ใจปิง ทีม อสพ.ในพื้นที่

คณะรับฟังการบรรยายการจัดการพื้นที่จากทีมงาน อสพ.

จากนั้นคณะรับฟังการบรรยายจาก นางสาวสุนิสา ใจปิง ทีม อสพ.ในพื้นที่ บรรยายการจัดการพื้นที่ป่า เล่าว่า “ก่อนที่โครงการจะเข้ามาพัฒนา ชาวบ้านบวกหญ้าหลักๆแล้วจะมีปัญหาเรื่องน้ำ ส่วนใหญ่ปลูกข้าวโพด ข้าวไร่ ใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก และชาวบ้านบางส่วนออกไปทำงานต่างจังหวัด ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าพื้นที่เริ่มมีต้นไม้ในแปลงเป็นยอมๆ ชาวบ้านมีรายได้จากการปลูกพืชเสริมในไร่ เช่น ลูกเดือย พักทอง พังเขยว เป็นต้น และที่ผ่านมาชาวบ้านกว่าจะยอมรับโครงการฯเข้ามาพัฒนาได้นั้น เป็นไปได้ยากเนื่องจากชาวบ้านกลัว ไม่มีความเชื่อมั่น เพราะว่ามีหลายหน่วยงานเข้ามาพัฒนา แต่ไม่มีการติดตามผล และสิ่งที่สำคัญคือ ชาวบ้านกลัวว่าทางโครงการฯจะมายึดพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน เมื่อโครงการฯเข้ามาดำเนินงาน จะมีการติดตามผลตลอด เช่น ติดตามผลผลิตที่ส่งเสริมให้ปลูก เมื่อได้ผลผลิต โครงการฯมีตลาดรองรับผลผลิต ชาวบ้านมีรายได้ ทำให้ชาวบ้านเกิดความเชื่อมั่นว่าต่อจากนี้ไปในอนาคตความเป็นอยู่จะดีขึ้น มีอาชีพ มีรายได้ ไม่จำเป็นต้องออกไปทำงานต่างจังหวัดอีกต่อไป “

นายธีรยุทธ มาวิเลิศ

ต่อมา นายธีรยุทธ มาวิเลิศ เสริมเรื่องการบริหารจัดการเรื่องป่า ตามรูปแบบดอยตุงโมเดล ป่าอนุรักษ์ ป่าใช้สอย ป่าเศรษฐกิจ โดยป่าใช้สอยกับอนุรักษ์ ให้ชุมชนเป็นผู้จัดการเอง โดยโครงการจะมีเงินกองทุนป่าสนับสนุนให้ดูแลป่า และการคืนพื้นที่ป่าในการคืนพื้นที่ขึ้นอยู่กับคนในพื้นที่จัดการ เช่น น้ำช้าง กฎการคืนพื้นที่ 30% ก่อนการคืนพื้นที่จะต้องทราบข้อมูลแต่ละครัวเรือนก่อน โดยใครที่มีพื้นที่มากจะต้องแบ่งคืนครึ่งหนึ่ง ส่วนคนที่มีพื้นที่น้อยต้องดูความเหมาะสมของพื้นที่ และการสร้างความเป็นเจ้าของ ในการปลูกป่าเศรษฐกิจพื้นที่ของตนเอง

นายประยงค์ ศรีสัตย์ใจ

นายประยงค์ ศรีสัตย์ใจ เสริมเรื่องความเหมาะสมในการปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ประดู่ ซึ่งแต่เดิมชาวบ้านกลัวว่าปลูกไปแล้วจะโดนยึด. ดังนั้นทางปลัดและผู้ว่า หน่วยงานป่าไม้ ผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเข้ามาชี้แจงให้ชาวบ้านทราบร่วมกัน ชาวบ้านถึงยอมปลูก เพราะปัจจุบันทางกรมป่าไม้ได้มีมาตรการเรื่องยกเว้นไม้เศรษฐกิจ มาตรา 19 มาบังคับใช้ นอกจากส่งเสริมเรื่องไม้เศรษฐกิจทางโครงการได้ส่งเสริมการปลูกพืชเสริม เพื่อสร้างรายได้ในระหว่างที่รอผลผลิตจากไม้เศรษฐกิจ ในแปลงเศรษฐกิจสามารถปลูกระยะสั้นได้ เช่น งามหอม ลูกเดือย ข้าว เป็นต้น

เดินทางกลับสำนักงานโครงการปลูกป่า

จากนั้นคณะเดินทางกลับสำนักงานโครงการปลูกป่า สร้างถนนวิถี
พอเพียง บรรเทาอุทกภัย นำข้าราชการเก็บเข้าที่ปัก พักผ่อนตามอรัยาศัย
และพักรับประทานอาหารเย็น

ต่อมาเวลา 19.00 น. รับฟังการบรรยาย สรุปการศึกษาดูงานประจำวัน
โดย นายณรงค์ อภิชัย ผู้อำนวยการฝ่ายปฏิบัติการภาคสนามมูลนิธิแม่ฟ้า
หลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นผู้บรรยาย “ปลูกคน ปลูกป่า” ตามตำราแม่
ฟ้าหลวงฯ

นำข้าราชการเก็บเข้าที่ปัก

พักรับประทานอาหารเย็น

ก่อนการรับฟังการบรรยาย นายจิตตินันท์ ใจสุทธิ์ ตำแหน่ง ผู้จัดการ ฝ่ายงานพัฒนาโครงการมูลนิธิรากแก้ว เล่าความเป็นมาของจุดกำเนิดของโครงการมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ และมูลนิธิปิดทองหลังพระฯว่า

มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์
Mae Fah Luang Foundation under Royal Patronage

มูลนิธิปิดทองหลังพระฯ นำเอาแนวทางพระราชดำริมาจัดการองค์ความรู้ ส่งเสริมการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และกว้างขวางจนกระทั่งเป็นแนวทางการพัฒนาหลักของประเทศ (มติ ครม. 24 พ.ย. 52)

มูลนิธิรากแก้ว เป็นองค์กรบูรณาการเครือข่ายภาคการศึกษา กับภาคส่วนต่างๆ เพื่อขยายผลการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ กำเนิดขึ้นโดย “สมเด็จพระย่า แม่ของแผ่นดิน” มุ่งแก้เจ็บ แก้งน แก่ความไม่รู้ให้กับชาวบ้าน ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นปัญหาเสียดิน สร้างคนให้พร้อมรับการพัฒนารวมทั้งการปลูกป่าในใจคน

นายจิตตินันท์ ใจสุทธี
ตำแหน่ง ผู้จัดการ ฝ่ายงานพัฒนาโครงการมูลนิธิรากแก้ว

ทั้งนี้ มูลนิธิรากแก้ว เห็นว่าแนวทางในการดำเนินงานในการพัฒนาของมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ และมูลนิธิปิดทองหลังพระฯ มีหลักการที่เข้าใจง่าย และดำเนินการได้ผลดีในระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงนำแนวทางการพัฒนาดังกล่าวเป็นแนวทางที่มูลนิธิใช้ในการพัฒนาด้วย จึงได้นำเสนอผู้เข้าร่วมศึกษาดูงานให้ศึกษาเรียนรู้และนำไปปรับใช้กับการพัฒนาร่วมกับชุมชนในพื้นที่ต้นแบบ

จากนั้น รับฟังการบรรยาย สรุปการศึกษาดูงานประจำวัน โดย นายณรงค์ อภิชัย ผู้อำนวยการฝ่ายปฏิบัติการภาคสนามมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นผู้บรรยาย “ปลูกคน ปลูกป่า” ตามตำราแม่ฟ้าหลวงฯ ในการพัฒนาพื้นที่ ตำบลเสนีเยนโดยหลักแล้ว จะต้องเข้าใจพื้นฐานเดิมของชาวบ้านก่อน ปัญหา สาเหตุ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ให้ชาวตำบลเสนีเยน ลองคิดว่า 10 ปีที่ผ่านมา เป็นอย่างไร และอีก 10 ปีข้างหน้าเป็นอย่างไร โดยใช้เหตุการณ์ในปัจจุบันเป็นตัวเชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น การขยายตัวของชุมชน ป่าไม้ในพื้นที่ การดำเนินชีวิต มีหนี้สินเพิ่มขึ้นหรือลดลง การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ที่ได้รับผลประโยชน์มากน้อยขนาดไหน ขาดทุนหรือได้กำไร ปัญหาสุขภาพจากอดีตเหมือนหรือแตกต่างจากปัจจุบันอย่างไร ให้ลองย้อนคิดถึง เพราะพื้นฐานเหล่านี้สามารถช่วยในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ตำบลเสนีเยนได้ ในการพัฒนาสิ่งที่สำคัญ คนในชุมชนจะต้องร่วมกันลงประชามติว่าต้องการอะไรมากที่สุด เรียงลำดับความสำคัญ เช่น ชุมชนต้องการน้ำ ชุมชนต้องรู้ว่าต้นกำเนิดแหล่งน้ำสำคัญอยู่ที่ไหน จากนั้นทีมงานถึงจะร่วมลงพื้นที่กับคณะกรรมการหมู่บ้านสำรวจความเหมาะสมในการนำน้ำในพื้นที่ดังกล่าวมาใช้งาน หรือในกรณีที่ชาวบ้านต้องการปลูกพืชเศรษฐกิจ จะต้องดูสภาพความเหมาะสม สภาพดินว่าเหมาะสมต่อการปลูกพืชชนิดใด

ทั้งนี้ในการลดปัญหาป่าหัวโล้น อย่างยั่งยืน จะต้องพัฒนาด้านอาชีพทางเลือกที่เหมาะสมกับชุมชน เป็นการเลือกพืชปลูกให้เหมาะสมกับพื้นที่ให้ได้ผลผลิตตามความต้องการของตลาด ซึ่งปัญหาป่าหัวโล้นเกิดจากการความยากจน ขาดความรู้ ขาดโอกาส ขาดภูมิคุ้มกันที่ดี เมื่อคนหิว มีความต้องการมากขึ้น ต้องส่งลูกหลานเรียน เห็นเขามีเราก็อยากมี สิ่งที่มาคือ หนี้สิน พอหนี้สินเกิดความต้องการจึงเพิ่มขึ้น เมื่อต้องการก็ต้องดิ้นรน อย่างที่ชาวบ้านปลูกข้าวโพด ปีนี้ราคา 12 บาท คิดว่าราคาดีแล้ว ปีหน้าก็เพิ่มพื้นที่ปลูกอีกหวังว่าราคาจะเพิ่มขึ้นจาก 12 บาท เป็น 13 14 15 บาท จนชาวบ้านลืมนึกไปว่าเราใช้ต้นทุนไปเท่าไร คู้มค่าหรือไม่ ได้เงินก่อนก็จริง ถ้าคิดเฉลี่ยแล้วมีแต่เสียกับเสีย สิ่งที่ชาวบ้านควรคิดต่อจากนี้ คือ จะช่วยตนเองอย่างไร ให้หลุดพ้นจากวงจรอุบาทว์นั้นได้ จะต้องปลูกอะไรเสริมลงไปในพื้นที่ของตนเองไม่ หรือจะปลูกข้าวโพดอย่าง ฝากให้คิดและเข้าใจเพื่อตนเองและเพื่อลูกหลานในอนาคต

การดำเนินกิจกรรมของ วันที่ 25 สิงหาคม 2559

ทีมงานมูลนิธิรากแก้ว นัดหมายคณะในการดำเนินกิจกรรมในวันที่ 25 สิงหาคม 2559 ดังนี้

เวลา 07.00-08.00 น. รับประทานอาหารเช้า ณ โรงอาหารโครงการปลูกป่า สร้างคนฯ มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ
บ้านเปียงก่อ

เวลา 08.00-09.00 น. ออกเดินทางไปยังจุดที่ 3 บ้านน้ำช้าง รับฟังการบรรยาย จากผู้ใหญ่กานต์และ
คณะกรรมการปลูกป่าบ้านน้ำช้าง ในการฟื้นฟูป่าและการจัดการป่าโดยชุมชน

และรับประทานอาหารเที่ยงที่ลานต้นก่อ จากนั้นเดินทางกลับสำนักงานโครงการปิดทองหลังพระฯ อำเภอ
เมือง จังหวัดน่าน

วันที่ 25 สิงหาคม 2559 ซึ่งตามกำหนดการตอนเช้าจะเดินทางไปศึกษาดูงานที่บ้านน้ำช้าง มีการเปลี่ยนแผน จึงเปลี่ยนช่วงเช้าเป็นการรับฟังการบรรยายนายณรงค์ อภิษฐ์ ก่อนไปศึกษาดูงานที่น้ำช้าง โดยให้คณะรับชมวีดีโอตัวอย่าง 3 เรื่อง คือ นายแดง นายเขียว , เราจะเปลี่ยนประเทศนี้ได้อย่างไร? และชุมชนป็นสุข เป็นโฆษณาชุด สามัคคี นาย ก, นาย ข, นาย ค ซึ่งจะเปรียบให้เห็นถึงกระบวนการในการผลผลิตที่ชัดเจน มีความเกี่ยวข้องกับกลไกทางการตลาด การนำความรู้ใหม่มาประยุกต์ใช้ให้กับความรู้เดิม ดังนั้นในการขับเคลื่อนในการพัฒนาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ได้ผลตามยุทธศาสตร์ หน่วยงานราชการและภาคส่วน ร่วมคิด ร่วมวางแผนร่วมลงมือปฏิบัติ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชนภาคเอกชน สถาบันทางการศึกษา องค์กรไม่แสวงหากำไร สถาบันการเงิน แหล่งทุน ให้เข้าร่วมแก้ไขปัญหาร่วมกัน โครงการจะสำเร็จได้ จะต้องได้รับความร่วมมือของคนในพื้นที่

จากนั้นคณะเตรียมตัวออกเดินทางไปเยี่ยมชมและรับฟังการบรรยายการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามแนวพระราชดำริ "ปลูกคน ปลูกป่า" ณ ลานต้นก่อ โดยมีประเด็นหลัก ดังนี้

- 1.การประยุกต์แนวพระราชดำริ “ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง และ “ดอยตุงโมเดล” ในพื้นที่
- 2.การดูแลรักษาป่าผ่านกลไกคณะกรรมการดูแลป่า กฎระเบียบชุมชน มาตรการป้องกันไฟป่าโดยชุมชน และความร่วมมือในการป้องกันไฟป่าข้ามพรมแดน